

“ASİYE NASIL KURTULUR?”

Konuya ünlü bir eserin adına öykünüp böyle bir başlıkla girmek ne kadar doğru oluyor bilemiyorum... Ama ülkenin ekonomik-mali yapısına “biz kendi işimize bakalım, böyle gelmiş böyle gider” kayıtsızlığıyla bakmayınca -daha doğrusu bakamayınca- şu dönemde içinde bulunduğumuz durumu farklı bir gözle görüp soruyu böyle bir başlıkla sormamak pek mümkün değil.

“Asiye” malum,

Asiye'nin içine düştüğü kötü “vaziyet” de başka türlü ifade edilemeyecek kadar “açık” anlayacaksınız.

Nedir böylece anlatılmak istenen durum peki?

Çok fazla teknik detaya girmeye gerek var mı? Özetle ekonomi bir “politikasızlık” batağında ve bu nedenle geri dönülmesi artık oldukça meşakkatli ve zaman alacak çıkmaz yollara girilmiş.

Benzetmek gerekirse, “sermaye havuzu” kurumuş. Havuza yüksek faizle giren taşıma su, alttaki nereye aktığı belli olmayan büyükçe bir kara delikten oluk oluk akıp giderken, aslında o havuzun içinde yüzdürülmesi gereken küçüklü büyüklü işletme balıklarının hayat hakkı kalabilir mi?

Kalamaz tabii...

Dolayısıyla ekonomi üretimden düşmüş, üretim düşünce işyerleri kapanmış, işyerleri kapanınca insanlar işsiz ve yoksul kalmış.

Sorduğunuzda “bak istatistiklere, işsizlik azaldı bile” diyorlar.

Ne enteresan:

Her tarafta işletmeler kapanıyor ama her nedense bizde işsizlik artmıyor.

İnsan soruyor haliyle kendi kendine: “Peki işsizlik azalıyorsa, bu kapanan işletmelerin kapının önüne koymak

zorunda kaldığı ve artık işsiz kalan işçileri nereye gidiyor o zaman?”

Yoksa göğe mi yükseliyor?

İşyerleri kapanınca mal ve hizmet üretimi gerilemez mi, kıtlık ve pahalılık olmaz mı?

Soruyorsunuz “Peki ne yeriz ne içeriz bu durumda, geri dönemez miyiz?”

“Neyin kıtlığını görüyorsunuz ki” diyorlar. Çok şükür memlekette her şey var, yetmedi mi? Bastırır parayı alırız dünyada kimler üretiyorsa!”

İyi de bunları alırken para nerede?

“Bastırırız” dedik ya” diyorlar.

Evet gerçekten de bastırıyorlar parayı; Enflasyon almış başını giderken, hem kaç para lazımsa o kadar “bastırıyorlar” ya...

Ya döviz?

“0 da kolay, kuru bastır faizi yükselt al sana döviz.

Peki hal böyle iken başka birileri “olmaz böyle şey” demiyorlar mı?

Diyenler olmaz mı? Bunu söylenenler de başlıktaki soru da bu işten endişelenip bir şeyler demeye çalışanlar zaten.

Gerisi maalesef biraz “geriden” geliyor.

Hani “Ol mahiler ki derya içredirler de deryayı bilmezler” sözünü haklı çıkarırcasına bu ekonomi havuzunun kaybettiği suların aslında kendi can sularını kaybetmek anlamına geldiğini düşünmeden geniş kitleler “şimdilik” tepkisiz...

Dolayısıyla Asiyе'nin nasıl kurtarılacağını düşünüp önerme işi de bu konuları bilen ve “su akarken kovayı doldurayım” demek yerine ülke için hassasiyet gösterenlere düşüyor.

Yani, başta “Ekonomi-maliye” konularını bilen ve bu konularda hassasiyeti olanlara.

*

Ne yapmalı peki?

Şüphesiz çok kişi çok şeyler yapıyor. Yazıyor, çiziyor, anlatıyor, savunuyor falan...

Bunlar tabii ki çok güzel şeyler ama herkes kabul edecektir ki, bu tür "tekil" gayretler kendi başlarına ne kadar doğru şeyler olsa da beklenen çözüme derman olamıyorlar.

Olamaz da...

Çünkü ekonomi-maliye konusunda önerilecek her çözüm bu çok kapsamlı konuda kendi içerisinde bir "bütünlük" gerektiriyor. Yani belirli bir modelin ortaya çıkarılabilmesi için o modelin her bir detayının ayrı ayrı çalışılması ve birlikte oluşturulacak sistemin bütün çarklarının birbiriyle uyumlu çalıştırılması şart.

Neler bu çarklar sisteminin detayları?

-Ekonomide çıtayı yükseltmenin en basit şartı o milli ekonominin "kazanıyor" olmasıdır.

-Kazanıyor olmanın yolu, üretim koşullarının iyileştirilmesi, önündeki engellerin kaldırılmasıdır.

-Üretimden kazanılan paranın tüketimden çok yatırıma gitmesinin özendirilmesidir.

-Kamu yönetiminde "israf"ın ve "sırasız" yatırımların önlenmesidir.

-İşgücünün kalitesinin ve işgücüne katılımının yükseltilmesidir.

-Çağı yakalamak, gerisine düşmemek için (Ar)ıştırmaya (Ge)liştirmeye her zamankinden daha fazla imkan verilmesidir.

-Adalet ve güven ortamını sağlayarak kazancın ülke havuzunda kalması, dışarı kaçanın geri dönmesini özendirerek sağlamaktır.

-Gıda ithalatı ile dışarıya kaynak transferini kesmek ama daha da önemlisi, bir yandan üretimin temel girdilerinden işçilik maliyetinin düşürülmesi diğer yandan halkın dayanma gücünün arttırılabilmesi için ülkedeki tarım ve hayvancılığın geliştirilmesini sağlamaktır.

-Memleketin denizini, manzarasını satarak en kolay ve en kazançlı dış girdi imkanı sağlayan turizmin cazibesini büyütmeektir.

-Uluslararası itibarın yükseltilmesi için bütün uluslararası standartlara uyum göstermek, dış tanıtımı arttırmaktır.

Ekonomi için tamam da “Bütün bunlar için vergiciler ne yapmalı?” diye düşünüldüğünde de tabii ki vergi alanında yapılacak her düzenlemenin bu ekonomik tablo ile uyumlu olması aranmalıdır.

Çünkü “Vergicilik” denen şey aslında, bizdeki klasik ve hala geçerli şekliyle ve hiç katılmadığımız ilkel bir anlayışla “kazı bağırtsmadan yolmak” gelenek ve anlayışı gereği “Olabilirdiğince tahsilatçılık” işi değildir.

Piyasa ekonomilerinde “Devletin icraatı eline geçen para ile sınırlıdır yani ille de vergi gelirini arttırmak şarttır” deniyorsa; bu işin yukarıdaki koşullara uyumu aranmadan yapılması yanlıştır, verimsizdir, kimi zamanda da çözümü değil çözümsüzlüğü getirir.

Dolayısıyla; hangi vergi, hangi harç, hangi kamu fiyatlandırması ve bunlarla ilgili hangi “usul” ve yargı önerilecekse, o önerilecek olan her bir konunun öncelikle bu ekonominin çarklarını ne kadar hızlı döndürebileceği ne zaman kasacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Somutlaştıralım:

Ülkede hala “Asiye'nin nasıl kurtulacağı” konusuna kafa yoran iyi yetişmiş ve bir taraftan da yeni yetişmekte olan yetenekli, birikimli kadrolarımız vardır.

Bu kadrolar zaman zaman “tekil” gayretlerle ve çok iyi niyetlerle bazı öneriler de geliştirmektedir. Hatta tek başlarına önemli yerlere gelip büyük ödüllere de sahip olabilirler.

Ancak bunların “kapsamlı ve kendi içerisinde uyumlu” bir model içinde çalışıp çözüm üretebilmesi için önce olabildiğince aynı çatı ya da çatılar altında toplanılması, sonrasında üzerinde uzlaşılacak bir modelde herkesin kendisine düşen “detayı” çalışması ve bu çalışmaların birer yol haritası haline getirilmesi gerekir.

Bunun somut örneğini görmüyor muyuz?

Artık bugünün dünyasına yön vermekte önemli mesafe alan şu devasa bilgisayar yazılımları, şu yapay zeka uygulamaları böylesi başarılı modelleri oluştururken bunlar acaba her biri tekil çalışan süper yazılımcıların kendi dünyalarına göre mi, yoksa belirli bir çatı altında belki de on binlercesi aynı hedefe yönelik çalışarak, çalıştırılarak "organize" çalışmalarla mı bu başarılarla ulaştılar?

Peki bizde neden pek çok yetişmiş kendine göre gerçekten bunu çok önemsiyor, çok önemli önerilerde bulunuyor da ortaya bizim Asiyeye'yi kurtaracak derli toplu bir model çıkamıyor?

Bu ekonomik-mali modeli yazacak "yazılımcılarımız" mı yok?

Olmaz olur mu? Hepsi var, hepsi kendi alanında çok başarılı. Ama dedik ya, bir model yaratmak takım işi, bir ekibi takım yapan da "takım oyununda kendine düşeni" en iyi biçimde yapmak...

Hani şair baba demiş ya: "Bir ağaç gibi hür ve bir orman gibi kardeşçesine" diye.

Ekonomi-Maliye konusunda da böyle.

Ekonominin çarklar sistemini harekete geçirecek, çarkın biri diğerini kasmayacak "kurtarıcı" bir vergicilik modeli geliştirilip önerilecekse; bu mutlaka bir "takım oyunu" olarak düşünülmeli, oyuncular ustalıklarını bu takımda kendilerine ayrılan alanda, diğerleri ve ekonominin gerekleri ile uyuma özen göstererek geliştirmeli.

Çünkü Asiyeye öyle bir durumda ki kurtarılması için bir "Heyet raporu"na ihtiyaç var.